

УДК 33.330.15 : 33.334.025

УЧАСТЬ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАД СТАЛОГО РОЗВИТКУ

PARTICIPATION OF INTERNATIONAL BUSINESS IN THE IMPLEMENTATION OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT FOUNDATIONS

Геннадій ГАВРИЛЯКА,
кандидат економічних наук,
Українсько-американський
гуманітарний інститут
«Вісконсинський міжнародний
університет (США) в Україні», Київ

Hennadii GAVRYLIAKA,
Candidate of Economic Sciences,
Ukrainian-American Liberal Arts
Institute «Wisconsin International
university (USA) Ukraine», Kyiv

Станіслав НЕЧИПОРУК,
кандидат економічних наук,
Українсько-американський
гуманітарний інститут
«Вісконсинський міжнародний
університет (США) в Україні», Київ

Stanislav NECHIPORUK,
Candidate of Economic Sciences,
Ukrainian-American Liberal Arts
Institute «Wisconsin International
university (USA) Ukraine», Kyiv

Гелена ЕАТОН,
кандидат економічних наук,
Українсько-американський
гуманітарний інститут
«Вісконсинський міжнародний
університет (США) в Україні», Київ

Helena EATON,
Candidate of Economic Sciences,
Ukrainian-American Liberal Arts
Institute «Wisconsin International
university (USA) Ukraine», Kyiv

Розглянуто можливості упровадження засад сталості та охорони довкілля з позицій розвитку міжнародного транснаціонального бізнесу, що має необхідні ресурси для реалізації науково-дослідних програм, інноваційної діяльності та модернізації потужностей. Запропоновано схему імплементації цілей сталого розвитку до діяльності компаній та їх картування відповідно до ланцюга формування вартості. Визначено економічну ефективність сталого розвитку міжнародного бізнесу й стратегічну необхідність його залучення до співпраці з урядами для реалізації відповідних цілей та охорони довкілля в інтересах сучасних і майбутніх поколінь.

Ключові слова: сталий розвиток, міжнародний менеджмент, транснаціональні корпорації, охорона довкілля.

The possibilities of implementation of sustainable development and environmental protection in framework of international transnational business

development according to the assumption that it has the necessary resources for realization of research programs, innovation activity and capacity modernization are analyzed. The scheme of implementation of the goals of sustainable development to the activities of companies and their mapping in accordance with the formation of value-chain is proposed. The economic efficiency of sustainable development of international business and the strategic necessity of its involvement in cooperation with governments for the fulfillment of the relevant goals and environmental protection for the sake of the interests of present and future generations are determined.

Key words: *sustainable development, international management, transnational corporations, environmental protection*

Постановка проблеми. Сучасний міжнародний менеджмент передбачає процес застосування управлінських концепцій та інструментів у багатокультурному середовищі й отримання завдяки цьому найкращих результатів поставленої мети, додаткових переваг і заощадження ресурсів [1, с. 35]. З визначення випливає взаємозв'язок міжнародного менеджменту та охорони довкілля. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй упевнений, що «... бізнес – це життєво важливий партнер для досягнення Цілей сталого розвитку. Компанії можуть долучатись за допомогою своїх основних видів діяльності, і ми звертаємось до компаній з усього світу з проханням оцінити їх вплив, поставити перед собою амбітні цілі та повідомляти про результати відкрито й прозоро» [2].

Отже, питання участі бізнесу в реалізації цілей сталого розвитку є нагальним та зосереджене в площині усвідомлення чинних проблем і необхідності об'єднання зусиль для їх розв'язання.

Мета статті полягає в узагальненні сучасних підходів до інтегрування міжнародних компаній у загальносвітовий рух до сталого розвитку на засадах охорони довкілля та забезпечення соціальної рівності за умов збереження економічної ефективності. Акцент на міжнародному бізнесі обумовлений його економічними, просвітницькими та дослідницькими можливостями й базується на поширенні нового підходу до господарювання в різних країнах та культурах з одночасним формуванням нових (сталих) споживацьких уподобань і стандартів завдяки масштабам виробництва та розповсюдженню товарів і послуг.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Питання сталого розвитку розглядалися такими науковцями, як І.К. Бистряков, Л.С. Гринів, Б.М. Данилишин, Л.В. Жарова, Л.Г. Мельник, М.А. Хвесик, С.К. Харічков та інші. Засади сталого менеджменту висвітлені у працях З.В. Герасимчук, С.М. Ілляшенка, Н.В. Каревої, В.О. Лук'янихіна, П.М. Скрипчука тощо. Проте окремі аспекти міжнародного менеджменту та його розвитку з позицій сталості залишаються недостатньо вивченими.

Виклад основного матеріалу. Цілями розвитку тисячоліття (ЦРТ) встановлено важливі рамки для розвитку, що дало змогу у 2000–2015 рр. досягнути успіхів за низкою позицій, а саме зменшення рівня бідності, покращення здоров'я та освіти в країнах, що розвиваються [3].

Цілі сталого розвитку (ЦСР) конкретизують ЦРТ за ключовими проблемами, які потребують вирішення [4]. Вони охоплюють широкий спектр взаємопов'язаних викликів сталого розвитку у сфері економіки, соціального захисту та охорони довкілля. ЦСР стали можливі завдяки інклюзивності попередніх програм ООН, що стосувалися всіх секторів суспільства у світі. Лише завдяки Глобальному договору ООН 1,5 тис. компаній зробили свій внесок та отримали консультації [5].

Цілі є універсальними як для розвинених країн, так і тих, що розвиваються. Уряди на їх основі повинні сформувати національні плани дій, політики й ініціативи з урахуванням місцевих реалій та можливостей. ЦСР спроектовані таким чином, щоб охопити широкий спектр організацій та окреслити в межах спільної стратегії пріоритети й прагнення на підтримку зусиль у напрямі сталого розвитку. Важливо, що ЦСР визнають ключову роль бізнесу в їх досягненні. Вони окреслюють спільну основу для дій та умови, які сприятимуть більш систематичному й ефективному інформуванню компаніями учасників процесу про свій вплив та показники. Оскільки ЦСР формують єдину позицію щодо пріоритетів і загальної мети за всіма напрямками сталого розвитку, можливо забезпечити більш ефективне партнерство між урядами, організаціями громадського суспільства та іншими компаніями.

Виходячи з ЦРТ, ЦСР та Глобального договору, на основі класичних підходів до менеджменту організацій і міжнародного менеджменту пропонуємо схему імплементації цілей сталого розвитку у діяльність міжнародних корпорацій (рис. 1). Зауважимо, що нормативне поле формується міжнародними актами, а потому уточнюється в рамках місцевого законодавства. Зазвичай великі компанії встановлюють такі вимоги до якості та екологічності продукції, які задовольняють досить жорсткі стандарти всіх ринків діяльності, та дотримуються їх на рівні різних регіональних відділень. Така політика дає змогу уніфікувати процеси виробництва, вплинути на вподобання та очікування споживачів у країнах з менш жорсткими екологічними й соціальними вимогами до товарів, послуг та компаній, зберігаючи економічний прибуток внаслідок економії на масштабах.

Наголосимо, що глобальні виклики сталого розвитку для сучасного бізнесу повинні трактуватись не як обмеження, а ринкові можливості для компаній, що здатні розробляти та втілювати інноваційні й ефективні рішення, а саме:

- інноваційні технології для підвищення рівня енергоефективності, відновлюваної енергії енергозбереження, екобудинки та сталий транспорт;
- заміна виготовлених та оброблених у традиційний спосіб продуктів на інформаційно-комунікаційні технології й інші розробки, що зменшують рівень викидів і відходів;
- задоволення потреб великого і здебільшого досі не задіяного ринку продуктів та послуг, включно з охороною здоров'я, освітою, енергетикою, фінансами й інформаційно-комунікаційними технологіями, що можуть покращити якість життя бідних верств населення.

Крок 1. Усвідомлення ЦСР (17 цілей. Кожна з них передбачає низку конкретних та оперативних завдань). Посилення відносин між учасниками глобальних процесів та актуалізація відповідно до темпів розвитку напрямів політики

Крок 2. Пріоритезація (проведення SWOT, Gap, PEST та інших видів аналізу для визначення найбільш вагомих бізнес-можливостей та зменшення ризиків компанії)

Крок 3. Цілепокладання (інтегрування ЦСР до основних цілей компанії, перегляд місії та візії фірми з позицій сталого розвитку. Посилення цінності корпоративного ефективного використання ресурсів)

Крок 4. Інтеграція/імплементация (інтегрування принципів сталості до основних цілей бізнесу та управління, а також упровадження шляхів виконання завдань сталого розвитку в усіх сферах функціонування компанії)

Крок 5. Звітність, контроль та поширення інформації (покращення реноме фірми через просування цілей сталого розвитку)

Мета ЦСР – зміна звичного індустріального руслу глобальних, державних та приватних інвестицій у напрямі викликів, котрі вони повинні подолати. ЦСР окреслюють ринки для компаній, які можуть запропонувати інноваційні рішення та сприяти трансформаційним змінам. ЦСР відображають очікування учасників процесу та політичний напрям на міжнародному, національному й місцевому рівнях

НОРМАТИВНА БАЗА

Тристороння Декларація принципів, що стосуються багатонаціональних корпорацій та соціальної політики Міжнародної організації праці. Настанови для багатонаціональних компаній ОЕСР. Принципи Глобального договору ООН. Настановчі принципи ООН, що стосуються бізнесу та дотримання прав людини. ISO 26000 – Настанови з соціальної відповідальності. Національні правові норми тощо

Рис. 1. Схема імплементации цілей сталого розвитку в діяльність компаній [6]

Глобальні зусилля урядів та інших учасників процесу в напрямі досягнення ЦСР надалі активізують рушії зростання фінансової вартості корпоративної сталості, у тому числі через запровадження податків, зборів та інших цінових механізмів з метою переведення актуальних зовнішніх факторів для компаній у розряд внутрішніх. Це дасть змогу посилити економічні стимули для них, більш ефективно використовувати ресурси або сталі альтернативи.

Новітні менеджери й бізнесмени віддають перевагу відповідальним та інклюзивним практикам; сталість виробництва відіграє дедалі важливішу роль у боротьбі за робочу силу. Моральний вигляд роботодавця, рівень його залучення та продуктивності можуть зрости серед компаній, що здійснюють кроки в просуванні ЦСР. Варто зазначити, що під час ухвалення важливих рішень споживачі у світі дедалі більше керуються суспільним сприйняттям компанії як такої, що опікується питаннями сталого розвитку, і ЦСР сприяють посиленню цього тренду.

Наводимо аналіз діяльності міжнародної компанії, зважаючи на можливість/необхідність дотримання ЦСР на етапах виробничого циклу (рис. 2).

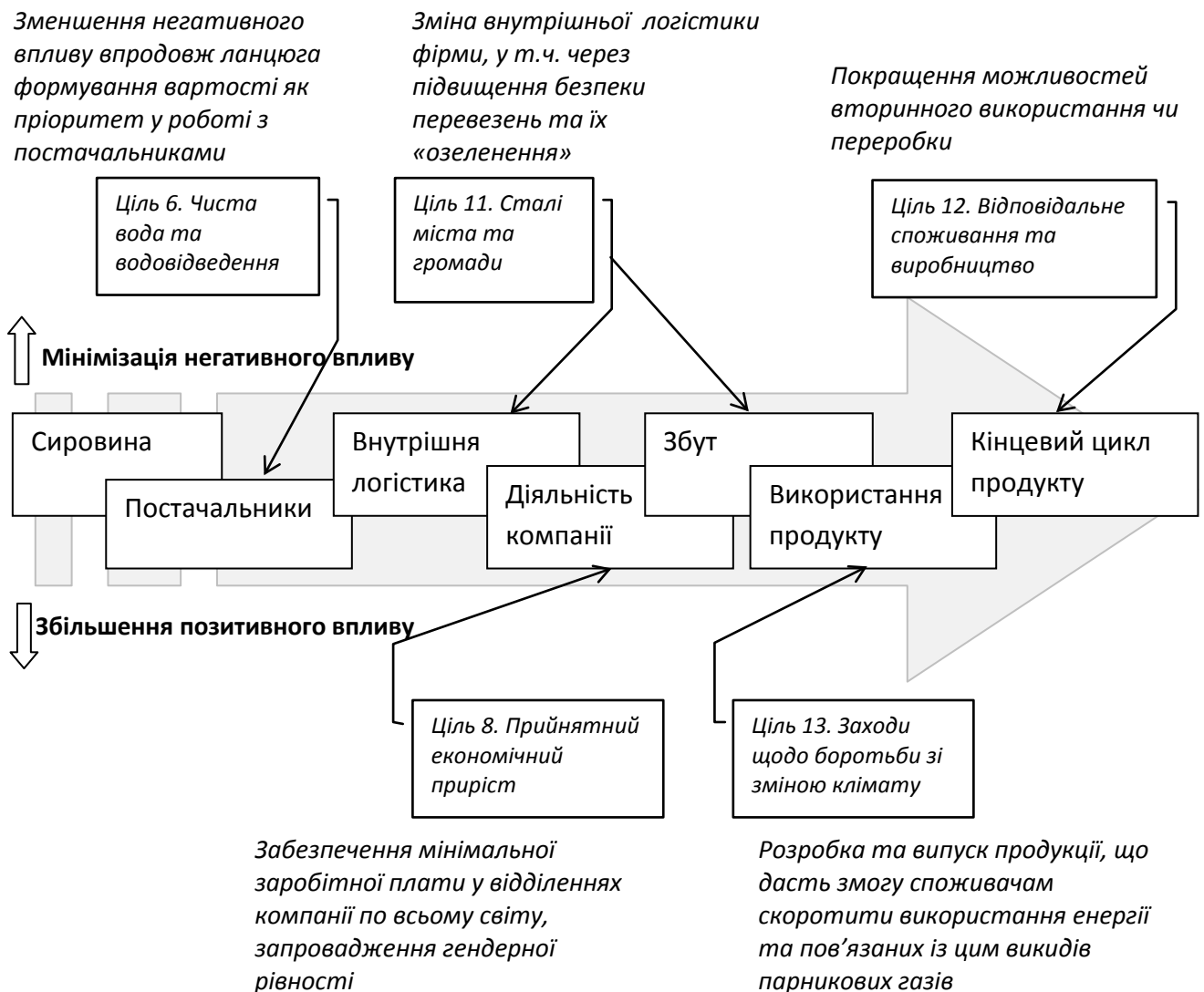

Рис. 2. Картування ЦСР відповідно до ланцюга формування вартості [6]

Зауважимо, що запропонована схема формує загальне уявлення про імплементацію ЦСР у процес виробництва товарів та послуг і є радше рамковою, ніж універсальною. Перелік цілей та їх відповідність певним етапам буде змінюватись залежно від специфіки діяльності корпорації.

Важливо зазначити, що дотримання вимог сталого розвитку передбачає два напрями – мінімізації негативного та зростання позитивного впливу, дотримання яких зазвичай починається з першого. Назагал компанії, орієнтовані на впровадження ЦСР, мають можливість покращити довіру серед всіх учасників процесу – постачальників, покупців, партнерів та інституцій країн, де розташовані філії, дочірні підприємства й інші організаційні підрозділи корпорації, а не лише у місці базування материнської компанії; зменшити юридичні, репутаційні та бізнес-ризиків; підвищити гнучкість витрат тощо. Також міжнародні компанії можуть істотно впливати на якість трудових ресурсів, зокрема, шляхом зниження рівня дискримінації, ініціювати посилення екологічних стандартів та залучення працівників до акцій з охорони довкілля, просвітницької й освітньої діяльності.

Висновки. Таким чином, залучення міжнародного бізнесу до реалізації засад сталого розвитку та розбудови нового суспільства є необхідним. Успішне впровадження ЦСР у міжнародну бізнес-практику дасть змогу:

- подолати бідність і, отже, збільшити споживчі ринки у світі;
- підвищити рівень освіти, в результаті чого зросте кількість належно підготовлених та активних працівників;
- забезпечити гендерну рівність та можливості для жінок, що сприятиме створенню нового віртуального ринку, який за розміром і купівельною спроможністю буде еквівалентним населенню Китаю та Індії;
- сприяти «озелененню» глобальної економіки, забезпечити її функціонування, зважаючи на ресурсні можливості планети (воду, родючий ґрунт, метали і мінерали), і, таким чином, ощадно використовувати ресурси, необхідні компаніям для виробництва;
- підтримати підзвітні інституції з якісним управлінням, а також ведення торгівлі та фінансові інституції, що є відкритими й орієнтовуються у своїй діяльності на чіткі правила.

Уряди та міждержавні структури повинні активно залучати світові компанії до розробки стратегічних документів зі сталого розвитку й охорони довкілля з метою більш дієвого функціонування та активізації просвітницької діяльності щодо економічної ефективності екологічного виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародний менеджмент : навч. посіб. / [П.І. Юхименко, Л.П. Гацька, М.В. Півторак та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
2. World of business must play part in achieving SDGs, Ban says / UN official site [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2016/01/world-of-business-must-play-part-in-achieving-sdgs-ban-says/>
3. Цілі розвитку тисячоліття 2000–2015 / Офіційний сайт ООН в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/mdgs>.
4. Цілі сталого розвитку / Офіційний сайт ООН в Україні [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia>

5. UN Global Compact / Official website [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unglobalcompact.org>.

6. Посібник для досягнення Цілей Сталого Розвитку в сфері бізнесу – 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.sdgcompass.org.

7. Жарова Л.В. Міжнародний бізнес як платформа для подолання дискримінації / Л.В. Жарова // Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи : зб. матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 16–17 трав. 2017 р. – Одеса : Бондаренко М.О., 2017. – С. 34–36.

REFERENCES

1. Iukhymenko, P.I., & Hatska, L.P., & Pivtorak, M.V. et al. (2011). *Mizhnarodnyi menedzhment* [International management]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].

2. UN official site (2017). *World of business must play part in achieving SDGs*. Retrieved from <http://www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2016/01/world-of-business-must-play-part-in-achieving-sdgs-ban-says> [in English].

3. UNDP in Ukraine (2000). *Tsili rozvytku tysiacholittia 2000 – 2015* [Millennium Development Goals 2000–2015]. Retrieved from <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/mdgs> [in Ukrainian].

4. UNDP in Ukraine (2017). *Tsili staloho rozvytku* [Sustainable Development Goals]. Retrieved from <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia> [in Ukrainian].

5. UN Global Compact (2017). Retrieved from [.https://www.unglobalcompact.org](https://www.unglobalcompact.org).

6. SD Compass (2017) *Posibnyk dlia dosiahnennia Tsilei Staloho Rozvytku v sferi biznesu* [Guide on Sustainable Development Goals for Business]. Retrieved from www.sdgcompass.org [in Ukrainian].

7. Zharova, L.V. (2017). *Mizhnarodnyi biznes yak platforma dlia podolannia dyskryminatsii* [International business as a platform for overcoming the discrimination]. Proceedings from *Finansovi aspekty rozvytku derzhavy, rehioniv ta sub'iektiv hospodariuvannia: suchasnyi stan ta perspektyvy: IV Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsii (16–17 travnia 2017 roku)* (pp. 34-36). Odessa: Bondarenko M.O. [in Ukrainian].